

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Expenduntur aliqua iuramenta, in quibus dubium est, qualis sit eorum
materia. Punct. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

nocentius *ibidem* quem sequitur Canisius in *dicho cap. Couarr. 4. Decret. 1. p. 8. 5. num. 11. Sanchez d. disp. 34. num. 5. Basilius Legionensis lib. 12. cap. 10. num. 12.* Pontificem respondisse, tutius esse eum, qui firmo proposito religionem amplecti non vult, sed eam in voluntate quasi tepida habet; & ex alia parte instat tempus pro quo factum est Iuramentum, debere Iuramentum adimplere. Ne elapso termino, & religionem non proficente, peritius existat: postea vero si elegerit, poterit ad religionem migrare, cum trimestre ei ad deliberandum concedatur. Sed non placet hæc interpretatio. Quia supponit plura, quæ ex textu nullatenus colliguntur. Supponit instare tempus, intra quod fides data de matrimonio contrahendo urgebat; & deinde supponit iuramentum non habuisse deliberatam voluntatem ingrediendi religionem cuius contrarium videtur colligi ex textu. Siquidem dicit priuata lege ductus, ad frugem melioris vite transire suspirat. Vnde & insinuatur voluisse: quia votum est priuata lex. Et indicatur efficaciter desiderasse. Siquidem pro religione amplectenda suspirabat. Et præterea etiam si concedamus hæc omnia, videlicet instare tempus, in quo fides data de matrimonio contrahendo urgebat; & promittentem nolle statim ingredi; sed dubium esse & incipere deliberare; adhuc non debebat Pontifex respondere, tutius dicere tutum esse, necessarium & obligatorium; ne peritius existeret violandum Iuramentum non ingrediens religionem. Quapropter interpretatio, quam Suarez *lib. 2. de Iuramento, cap. 13. à num. 8. adducit*, mihi probabilior apparet; neque Pontificem supponere in illo textu, iuramentum contrahere matrimonium cum aliqua, non teneri illam ducere. Siquidem solum dicit tutius esse. Maxime cum hoc Iuramentum sortitur naturam actus, cui adiungitur. Quippe in illius confirmationem fit. Cum ergo actus, cui adiungitur, excipiat religionis ingressum. Iuxta *cap. sicut est ult. de sponsalibus*; efficitur sane, & Iuramentum eam exceptionem habere. Hoc posito inquit Pontifex, tutius esse, sic iuramentum contrahere animo non consummandi, sed ad religionem migrandi admonita sponsa de tali animo & voluntate. Forè enim sponsa habebat causam, ob quam ei gratus sit hic momentaneus contractus; & ex alia parte non impeditur à religionis ingressu, cum possit statim ad illam migrare. Deinde fit factus sponsæ; cum certior facta sit de intentione contrahentis; ac denique non potest neque apparenter violator Iuramenti iudicari. Si verò Iuramentum fuisset factum non solum de contrahendo, sed etiam de consummando matrimonio, non diceret Pontifex tutius esse contrahere & consummare; sed potius tutius esse, religionem ingredi.

6. Petes an Iuramentum quod fit de re illicita relaxatione indigeat? Rationem dubitandi fecit *Textus in c. venerabilem, 34. de electione, §. idem etiam*. Vbi de quodam, qui regnum sibi usurpauit contra Iuramentum factum, dicitur ad plenam illius excusationem non valere allegationem de Iuramento illicito. Quia debebat prius sedem Apostolicam consulere. Sentit ergo Pontifex, Iuramentum de re illicita relaxandum esse. Deinde causat dubium *Textus in cap. cum quidem 12. de iureiurand. §. illi vero*. Vbi dicitur, eos qui iurant non loqui patri, vel matri, neque eis subuenire absolueudos esse ab illius obseruantia Iuramenti, cum illicitum sit, ergo illicitum Iuramentum relaxatione indiget.

Cæterum omnino tenendum est, nullius relaxationis opus esse. Quia relaxatio est ad tollendum vinculum. At Iuramentum de re iniqua non vincit; quia non est vinculum iniquitatis. Non igitur indigere potest relaxatione. Et tradit aliis relatis *Sanch. lib. 1. de sponsalibus, disp. 32. num. 2. & ad Textum in cap. venerabilem* respondemus, in illo casu non fuisse certum Iuramentum de re illicita fuisse, sed satis dubium, eaque de causa consulenda erat sedes Apostolica, vt prius dubium decideret. Sic *Gloss. ibi. Suarez lib. 2. de Iuramento, cap. 18. num. 12. Sanch. lib. 3. in Decalog. cap. 9. num. 13.* Ad textum vero in *cap. cum quidam*. Innocentius, Cardinalis, & Felipus relati à Couarr. *de pact. 2. part. in iuro, num. 4.* censet absolutionem ibi fuisse necessariam. Quia aliquando absque peccato fieri potest, vt quis nec parentes alloquatur, nec illis subueniat; & ob huius casum relaxatione indigere. Verum vt rectè Couarr. *suprà* hoc non probat Iuramentum obligare. Nam esto aliquando absque peccato fieri possit, parentes non alloqui, neque eis subuenire; cum id in eorum utilitatem non cedat; sed potius in damnationem. At quia semper melius est eos alloqui etiam nulla obligatione vigente; ideo Iuramentum, quod in utilitatem hominum non cedit; obligare non potest. Quia est maioris boni impeditiuum; præcipue quia ibi supponit Pontifex, Iuramentum esse de re illicita. Siquidem dicit illicitum esse, & contrarium rationi. Quare ipse Couarruias dupliciter responderet, primò: cum Glossa, Hostiensis, Immoles & Panormitano, absolutionem requiri non de iure, sed ad cautelam. Secundo responderet non esse absolutionem concedendam à Iuramento, sed à peccato in iurando commisso. Vtraque solutio non placet, non prima; quia absolutio ad

cautelam solum datur, cum dubium est, obligetne Iuramentum. At in presenti casu cum dicat Pontifex, Iuramentum esse illicitum, secundum omnium sententiam nullam indere obligationem: imò (vt rectè dicit Sanchez *dicho lib. 3. cap. 9. num. 13.*) dedecet maxime ius canonicum velle talis Iuramenti absolutionem expostulare etiam ad cautelam: cum ex hac parte reuocet in dubium, Iuramentum tei pessimè non obligare. Neque item secunda solutio placet; quia aliud est absolui ab obseruatione Iuramenti; aliud à peccato iurandi; præcipue cum in illo textu dicitur, pro peccato iurandi iniungendam esse penitentiam; in quo satis distinguitur absolutio à Iuramenti obseruantia ab absolutione à peccato iurandi. Quapropter respondeo cum Sanch. *sup. num. 13. & Suarez, lib. 2. cap. 15. num. 8.* Verum absolueudi in illo textu positum esse pro absolutione declaratiua nullitatis Iuramenti non pro absolutione dissolutiua Iuramenti. Qui modus loquendi satis est vltimus in iure vt constat ex allegatis in *Gloss. in cap. audiuimus 24. quæst. 1.* Aditque vltimo Suarez dicit posse, iurantes rem illicitam absolueudos esse, si ipsi peccati non quia necessaria sit absolutio; sed vt eorum serupulo satisfaciatur; sicut datur priuilegium petenti iudicium, etiam vbi non est necessarium. Consentit in his Basilius Legionensis *lib. 12. de sponsalibus, cap. 8. num. 14. & 15.*

PUNCTVM VII.

Expenduntur aliqua Iuramenta, in quibus dubium est, qualis sit eorum materia.

VT plenius intelligatur materia Iuramenti promissorii, placuit frequentiores casus examinare, in quibus aliquod dubium est; an reperitur materia conueniens ad obligationem inducendam?

§. I.

De Iuramento non ludendi.

SUMMARIVM.

1. Aliqui consent, hoc Iuramentum absoluitur sumptum obligatorium non esse.
2. Quoad abstinentiam à ludo immoderato obligatorium est.
3. Potest obligare quoad abstinentiam à ludo moderato.
4. Ex sine iurantis colligendum, quando promittitur abstinentiam à ludo moderato.
5. Sub Iuramento non ludendi non comprehenditur ludus per interpositam personam.
6. Ex sine iurantis colligendum est quando sit peccatum mortale, vel veniale ludere.
7. Quid dicendum de Iuramento non ludendi cum hac persona, in hac domo, vel hoc luai genere.

Dupliciter Iuramentum non ludendi præstare potes; vel absolute, vel sub aliqua determinatione. Si absolute Iuramentum præstas. Aliqui Doctores censent, non obligare. Quia non est de materia licita; ludus enim moderatus, tum in tempore, tum in quantitate ob leuamen nature assumptus actus est virtutis Eutrapeliæ. Iuxta D. Thom. 2. 2. quæst. 168. art. 2. in corpor. Sed ilud Iuramentum sic absolute sumptum, hunc ludum excludit. Ergo excludit actum virtutis. Ergo non est obligatorium. Sic Nauar. *cap. 12. num. 11. Manuel. Rodriq. 1. tom. summ. cap. 189. num. 10.*

2. In hac re primò certum est, hoc Iuramentum esse obligatorium saltem quoad abstinentiam à ludo immoderato. Quia secundum hanc partem est de re licita & honesta. Neque Nauar. nec Manuel contradicunt, sed potius affirmant, Iuramentum de non ludendo in hoc sensu esse accipiendum; nempe de non ludendo ludo immoderato, & periculoso. Quia debet fieri interpretatio vt minoris, quoad fieri possit, obligationem inducat. Iuxta *leg. quidquid adstringenda, ff. de eorum obligacionibus*, & alius tradit Bonac. *tom. 2. disp. 4. q. 1. de Iuramento. p. 16. num. 4.*

3. Deinde credo obligatorium esse posse; esto comprehendat iudum moderatum. Nam licet moderatus ludus actus virtutis sit. At perfectior actus virtutis esse potest, ob penitentiam & carnis mortificationem hæc recreatione ceteri. Sunt enim aliqui actus virtutis à quibus abstinere. Perfectior actus virtutis est vt est matrimonium, comestio ciborum saluti vitium, cum amicis politiciæ conferuare. Inter hos ergo ludus honestus enumerandus est à quo abstinere ob bonum finem perfectius est. Obligare ergo potest hoc Iuramentum. Sic docet Sanch. *lib. 1. de sponsalibus, disp. 4. num. 4. & 5. & lib. 3. sum. cap. 18. num. 2. & 3. & Bonac. sup.*

4. Petes quando censerebis, in Iuramento absolute sumptum

non ludendi, comprehendere velle ludum moderatum; Respondeo, ex fine quo motus es ad iurandum, hoc esse desumendum. Si enim iuramentum, fecisti intentione vitandi pecunie prodigalitatem, & iacturam (vt frequentius fieri solet) vel tixas, iurgia; iuramenta inconsiderata, aliaque mala; clarum est ludum moderatum sub tali iuramento non comprehendisse. Quia ex ludo moderato & honesto, illa mala non oriuntur; cessaret enim illius honestas, quoties illorum malorum periculum adesset, verum si ea intentione iurasti vt ludi delectatione careres, & temporis iacturam vitares vt sic ad grauiora negotia pertractanda, & diuinas res contemplandas expediret existeres; absque dubio moderatus ludus tam in quantitate, quam in tempore; sub huiusmodi iuramento comprehenditur & obligationem inducet. Quia est iuramentum de perfectiori actu virtutis pertinente ad penitentiam vel religionem. Sic Sanch. locis relatis. At quia huiusmodi finis est nimis perfectus, regulariter non est præsumendus oppositus nisi clarè constet; & consequenter nec iuramentum non ludendi comprehendere ludum moderatum. Sanchez lib. 1. de sponsalibus disp. 4. num. 4.

5. Aduerte sub hoc iuramento non ludendi, ex quocunque fine factum sit, non comprehendit ludum per interpositam personam, cui pecunias tradis, vt nomine tuo ludas; tamen si ludentem aspicias. Quia proprie, & in rigore non ludis. Et cum iuramenti obligatio stricte interpretanda sit; non debet extendi ad hunc ludum mediatum, & remotum. Neque obicit ex huiusmodi ludo sequi eandem iacturam temporis, pecuniarum, ac si tu ipse luderes. Quia non est attendendum, an finis iuramenti concurrat; sed an sub materia promissa comprehendatur. Sanchez lib. 3. in Decalog. c. 18. n. 7. tamen si Bonacina dicit. disp. 4. q. 1. p. 7. 16. n. 5. contradicat.

6. Ex fine quo motus es ad iurandum colligere debes qui ludus sit peccatum mortale; si enim ex fine illo perfecto carendi ludi delectatione & vitandi iacturam temporis iurasti, spectandum est potius tempus infumpeum quam quantitas, quia magis præiudicat fini iuramenti, si enim vitas duas horas infumeres, tamen modicam ludere quantitatem, mortaliter peccates è contra vero si breui tempore ludo vacares, notabilem quantitatem exponeres, venialiter tantum peccates. Sanchez lib. 3. in Decalog. c. 18. num. 9. Si vero finis fuit vitare iacturam pecuniarum, & prodigalitatem ex quantitate pecuniarum expostis, & non ex tempore desumenda est grauitas culpæ, vt de se constat. Est tamen maxime aduertendum, quantitatem, quæ respectu vnus est modica, respectu alterius grauis, & grauissimam esse. Equitè enim diuisi & nobilissimo modica quantitas censeri debet, quod vno vel altero die tria vel quatuor scuta aurea ludendo infumar, quæ si operarius infumet, grauem quantitatem consumpsisse censendus est.

Deinde ex supraddico fide iuramenti colligere debes; an possis ludere nomine alieno? Si enim tibi constat, mortuum fuisse ad iurandum, ne tempus tereres inutiliter, clarum est ludum nomine alieno comprehendit cum ad huiusmodi finem per accidens sit, quod nomine proprio vel alieno ludas; & ex alia parte verè, & proprie ludis. Sanchez lib. 3. sum. cap. 18. n. 6. Idem est si ob vitandas domesticas discordias, & tixas ortas ex eo, quod detentus in ludo, seruo domum venias; tuoque mueri non fatiscias; iuramentum non ludendi præstitisti; nequamquam nomine alterius ludere poteris eandem rationem. Quia hic ludus & sub materia, & sub fine iuramenti est comprehensus. Sanchez. suprà; verum si ob vitandum rei familiaris iacturam, iurasti non ludere, ludus pecuniarum alienæ non est comprehensus sub iuramenti fine; imò neque etiam hic ludus videtur comprehensus; quando finis iuramenti fuit, vitare inconsiderata iuramenta, blasphemias, discordias, tixas, & similia. Quia regulariter hæc mala ex iactura pecuniarum proprie, & non alienæ nascuntur. Sanchez. d. lib. 3. in sum. cap. 18. n. 6.

7. Verum si iuramentum non ludendi sub aliqua determinatione præstes, nempe non ludendi cum hac persona determinata. in hac domo, hoc ludi genere; & liber maneat ad ludendum cum aliis, & in aliis domibus alijsve ludi generibus; spectare debes finem, quo motus es ad iurandum, vt inde obligationem colligas. Si enim finis honestus fuit. Quia intendis vitare specialem occasionem, quæ tibi ex illo genere ludi; vel cum illa persona; aut in domo prouenit, amittendi tempus longum, magnam pecuniarum quantitatem; aut rixandi; facit iuramentum illud obligat, dum talis occasio perseuerat. Quia illo euentu non est iuramentum de re indifferenti, & vana, sed honesta, & viri. At si finis iuramenti malus fuit; eo quod in vindictam & in signum malæ voluntatis iurasti non ludere cum hac persona, vel in hac domo &c. Nequamquam iuramentum obseruandum est. Quia non debet assumi, vt fomentum iniquitatis. Idem est si iurasti ob finem vanum, & superstitiosum; eo quod credebas omnia tibi cum tali persona, aut in tali persona, aut in tali domo, aut illo ludi genere infeliciter euenire, & aduersarium esse bene fortunatum. Absentia enim à ludo ob illum finem, superstitio est, non ergo potest esse iuramenti materia. Sic. Nauar. c. 12. n. 28.

Ferá. de Castro Sum. Mor. Pars III.

fine. Sor. lib. 7. de iustitia q. 1. art. 3. ver. ijs. demum Man. 2. tom. sum. cap. 9. n. 6. Sanch. lib. 3. in Decalog. c. 18. num. 9. Bonacina tom. 2. sum. disput. 4. punct. 4. num. 2.

§. II.

De iuramento non mutuandi, nec fideiubendi, nec emendi auctori pretio, nec vendendi minori.

S V M M A R I V M.

1. Communis sententia defendit iuramentum non mutuandi & non fideiubendi non obligare.
2. Explicatur supraiacta communis sententia, spectandum esse finem iuramenti.
3. Deinde spectanda est forma iuramenti.
4. Deinde spectanda est persona, quæ hoc iuramentum præstat.
5. Iuramentum non emendi auctori pretio, nec vendendi minori obligatoria non sunt.

1. Communis sententia est; iuramenta non mutuandi nec fideiubendi, irrita esse, nullamque obligationem parere. Sic. Abbas in cap. si verò de iuramentis 9. Couar. de pactis, l. p. §. 6. n. 7. Nauar. c. 12. num. 16. Guicierrez de iuramento l. p. cap. 7. n. 5. Sanch. alios referens lib. 4. de voto cap. 9. num. 18. Suar. lib. 2. de iuram. c. 17. n. 11. Ratio est hæc. Quia mutare, & fideiubere, opera sunt misericordiarum & charitatis, & aliquando ex precepto. Ergo iuramentum de illis non præstantis non potest esse de re licita & honesta.

2. Hæc tamen communis sententia explicatione indiget. Debet namque in his iuramentis spectari, tum finis, tum forma iurandi, tum persona quæ iurat. Quia ex illis valor vel nullitas iuramenti colligendus est. Moueri enim potes in his iuramentis ob honorem Dei, ob utilitatem propriam, ob alienam. Si moueris ob utilitatem propriam, ob alienam. Si moueris ob honorem Dei; clarum est, hæc iuramenta absolute facta irrita esse. Siquidem sic facta non cedunt in eius honorem; cum obstat operibus præcepti, consilij & pietatis. Si ob commoditatem propriam, ne scilicet ex mutuatione & fideiussione grauem rei familiaris iacturam patiaris, vt sæpe contingit, motus fueris ad iurandum, non mutuarè, nec fideiubere; fateor finem esse honestum; sed quia generaliter loquendo maius bonum est, mutuarè & fideiubere. Præcipue cum aliqua non leuis necessitas proximi vrget; ideo, existimo, neque in hoc casu obligatorium esse iuramentum, non mutuandi, non fideiubendi, vt pote quod priuat maiori bono. Sic expresse Suar. d. lib. 2. cap. 17. num. 12. Si verò iuramentum, non mutuandi neque fideiubendi præstitisti in gratiam, & utilitatem tertij, nempe filiorum creditorum, aut vxoris; distinguendum est, ante illorum acceptationem vel post illam: Antè acceptationem reuocare iuramentum pro libito potes. Quia sequitur promissionis naturam, quæ vires non habet antequam sit acceptata ab eo, in cuius gratiam facta est. At post acceptationem tenet iuramentum, & seruandum est in omnibus illis casibus, in quibus, mutuatio, & fideiussio obligatoria non sit. Quia iuramentum in utilitatem tertij factum, & ab eo acceptatum seruandum est, quoties seruari potest absque dispendio salutis æternæ, nisi ille tertius remittat. Sic Suar. dicto lib. 2. de iuram. cap. 17. n. 12. Sanch. lib. 4. sum. c. 8. n. 18.

3. Deinde spectare debes formam iuramenti. Nam si iuramentum, non mutuandi non fideiubendi fuit emissum non absolute, sed sub hac restrictione, & conditione; nisi examinatione facta, & consilio sumpto videris expedire, iuramentum tenet. Quia hoc iuramentum non prohibet mutuum & fideiussionem absolute, sed mutuum & fideiussionem inconsideratam. Quod bonum est. Negari namque non potest, salubre consilium esse, his actionibus mutuandi aut fideiubendi examini, & considerationem præmittere; aut expediens sine. Siquidem ob defectum huius examinis plures iacturam rei familiaris patiuntur, litibus implicantur, & inimicitias contrahunt. Iurare ergo non mutuarè, neque fideiubere absque hoc examini, bonum est, & honestum. Ergo tale iuramentum obligat. Sic. Sotus lib. 7. de iustitia quest. 1. art. 3. dub. 2. circa 5. conclusio. Man. 2. tom. sum. cap. 9. n. 13. Petrus de Ledefma. 2. tom. sum. tract. 10. cap. 2. dub. 5. Arag. 2. 2. q. 88. a. 2. dub. 2. circa 5. conclusio. Sanchez lib. 4. in Decal. cap. 8. num. 18.

4. Rursum spectanda est persona quæ hoc iuramentum non mutuandi, non fideiubendi emittit; an clericus sit; Nam clericis in sacris interdicitur esse fideiussor pro Laicis, nisi in casu necessitatis. cap. te quidem, 11. q. 1. ibi ne fideiussor existat, & cap. 1. de fideiussoribus, ibi, clericus fideiussionibus interueniens abiciatur, idest abiciatur, ab Ecclesia vel clero vel fideiussione. Consentit lex. 45. tit. 6. parit. 1. Credo tamen non esse peccatum mortale vna, vel altera vice Pro Laico fideiubere,

fideiubere, etiam absque necessitate. Quia Textus in c. 1. de fideiussoribus si frequentiam fideiussorum dicit; non enim fideiussoribus inferuit, nisi qui passim fideiubere Dixi fideiussorem pro Layco interdicitam esse clericis, nisi necessitas urgeat. Nam stante necessitate qualis est, si Laycus valde indiget fideiussione, & non est alius Laycus, qui possit aut velit pro illo fideiubere, clerici fideiubere possunt, vt docent Doctores statim referendi. Neque enim ab opere vrgentis pietatis prohiberi debeant. Quod si clericus pro Layco absque hac necessitate fideiubeat, fideiussio tenet; & obligatur soluere principali non soluente. Hac tradunt Gloss. in *supradicto cap. Syluest.* verbo *fideiussor. quest. 3.* Gregorius Lopez *leg. 4.5. tit. 1. par. 1.* Ioannes Gutierrez de *Iuramento* 1. p. 72. per totum Sanch. lib. 4. sum. c. 8. num. 16. Obligatio autem soluendi solum esse potest de bonis patrimonialibus, vel ad summum de redditibus beneficij, vt notauit Syluest. verbo *fideiussor. q. 3.* Gregorius Lopez *q. d. leg. 4.5. tit. 6. par. 1.* His positis.

Dicendum est; si clericus Iuramentum praestet nunquam fideiubendi, inualidum est. Quia pro alio clerico fideiubere potest sicuti potest Laycus. *leg. omnes §. in hac. Cod. de Episcopis.* Item pro Ecclesia sua fideiubere potest. *Authentic. de Sanctis Episcopis §. pro omnibus collat. 9.* Ergo illud Iuramentum impeditiuum est maioris boni; ac proinde obligare non potest, nisi in illis casibus, in quibus hoc Iuramentum a Layco praestitum diximus obligare. Sic Syluest. Gregorius Lopez Ioannes Gutierrez. Sanch. *locis allegatis.* Verum si Iuramentum cum limitatione fiat, non fideiubendi pro Layco, validum est, & firmum. Quia est Iuramentum de re sibi praecipua. Neque opus est casum necessitatis excipere. Quia iam subintelligitur exceptus. Sic Ioan. Gutierrez. *dicta 1. p. de Iuramento cap. 72. n. 5.* Gregorius Lopez *dicta lege 4.5. tit. 6. par. 1. in principio. Sanch. lib. 4. sum. cap. 8. num. 19.*

Ad hac reduci possunt Iuramenta, quae frequentiter mercatores emittunt de non emendo auctiori pretio, vel non vendendo viliori. Quae certe obligatoria non sunt. Cum neque in Dei honorem cedunt; neque in proximi utilitatem. Ad summum cedunt in utilitatem propriam, cui ipse iurans facile cedere potest. Non igitur ea seruare obligatur. Sanch. lib. 3. sum. c. 9. n. 15. Bonacina *tom. 2. disp. 4. de Iuramento q. 1. punct. 4. n. 1.*

§. III.

De Iuramento non accusandi, nec denunciandi delinquentes.

S V M M A R I V M.

- 1 Expenditur textus in c. quemadmodum de iureiur.
- 2 Apponitur distinctio de iuramento ante delictum commissum, vel post: Et sub ea distinctione quaestio fit satis.
- 3 Si communi bono satisfacere potes denunciatione, obligaris non accusare.
- 4 Iuramentum quo volenti committere aliquod delictum promittentes pro illo soluturam penam, non obligat.
- 5 Quid de iuramentis accusandi, vel denunciandi aliorum crimina.

1 Innocentius tertius in *cap. quemadmodum §. illud. de iureiurando*, declarat qualiter hoc Iuramentum obligare possit. Inuit enim, si Iuramentum factum sit generaliter de non accusanda vxore super vilo crimine, obligatorium non esse. Quia est de re illicita. Et probat Pontifex. Nam si mulier fieret infidelis, aut noller cohabitare viro absque contumelia creatoris, obligatus esset vir propter bonum publicum eam accusare. Non igitur obligare potest Iuramentum in tota illa latitudine sumptum. Et de hac parte nemini est dubium, Deinde subdit Pontifex, si Iuramentum factum sit de non accusanda vxore de adulterio; tunc videri vt propter iusurandi religionem vir accusare desistat vxorem, ad diuortium celebrandum, quamquam denunciare eam possit, ad poenitentiam peragendam: In quibus verbis incidat Pontifex non posse virum accusare vxorem ad effectum diuortij. Quia cum iuri celebrandi diuortium, ipse cedere possit; videtur obligatus *supradicto Iuramento* a tali accusatione abstinere.

2. Ceterum, vt textus hic clarius eluceat, & quaestioni faciamus satis. Suppono cum Panormitano in *supradicto Textu, num. 7. & 14.* Iuramentum de non accusanda vxore de aliquo particulari delicto (& idem est de quolibet alio delinquente) fieri posse ante delictum commissum, vel post commissum delictum, & non emendatum, vel iam emendatum. Si post delictum commissum & emendatum iurasti non accusare vel denunciare, ipsaque delinquens Iuramentum acceptauit, obligatus es seruare Iuramentum. Quia in eo enenit sola satisfactio iniuriae propriae, cuius per Iuramentum cedis, honestare

accusationem, vel denunciationem poterat. Excipe tamen, nisi praecpto superioris vrgentis de denunciatione facienda, illis in casibus, in quibus obligari potes ad denunciationem, seu accusationem. Nam Iuramentum praedictum non potest huic iuri, vt in praesenti notauit Bonacina *tom. 2. disp. 4. quest. 1. de Iuramento p. 4. num. 3.* Si vero Iuramentum sit ante delictum commissum, vel post delictum commissum, sed non emendatum, sed potius persistens; (quae meo iudicio idem sunt) obligaris solum ad non accusandum vxorem ad effectum diuortij; vel quemlibet alium delinquentem ad effectum, cui ipse cedere poterat. At non obligaris ad non accusandum vxorem, vel quemlibet alium delinquentem ad publicam vindictam, si id commune bonum exposuisset expediensque Reipublicae sit. Alias tribueretur delinquentibus occasio, libertas peccandi, scilicet non esse accusandos. Quapropter caute dixit Pontifex, vir propter iusurandi religionem desistat accusare vxorem ad diuortium celebrandum; quasi tacite inueniens, ad vindictam publicam, & commune bonum accusare eam posse, si id viderit expedire. Sic Basilius Legionensis *lib. 12. de sponsalibus, cap. 8. num. 29.*

3. Aduerto tam nisi huic communi bono, & vindictae publicae satisfieri sufficienter possit denunciatione, & Iuramentum praestitum de non accusando, nequaquam accusare poteris. Quia cum sit Iuramentum in fauorem tertij, & seruati possit absque interitu salutis aeternae, seruandum est. Sic docent Panormitanus & Gloss. *ubi verbo crimine, & verbo desistat.* Suarez *lib. 2. de Iuramento, cap. 18. a num. 15. vix cap. 2. n. 22.* Lessius *lib. 2. de iustitia, cap. 42. dub. 4. n. 19.* Et addit si Iuramentum de non accusando, vel denunciando criminaliter esset metu extortum, probabile esse non valere.

4. Ex his colligere potes, nullum esse Iuramentum, quo volenti committere aliquod delictum, promittas loco illius soluturam penam. Quia est promissio de re turpi, & ad peccatum incitante. Colligitur *ex lege si de ro §. ultimo, ff. de iuramentis.* Idem est, si cum economo, & negotiorum gestore in eas pactum, vt non reneatur de dolo, aut furto, quod in administratione commiseris, nullum est tale pactum, etiam Iuramento firmatum. Quia praebet occasionem peccandi. Scitis est, si, facto dolo, aut furto, remittas, vt expresse habetur, *leg. si vnus §. illud, & §. pactu ff. de pactis, lege pacti, que C. de pactis, & leg. 2.9. tit. 11. par. 1. 5.* Et notauit Basilius Legionensis *lib. 12. de matrimonio, cap. 8. n. 28.*

5. Ad hac per contrarium sentim reduci possunt Iuramenta ab aliquibus emissa accusandi, vel denunciandi aliorum crimina, quae frequentiter sunt animo vindictae; ac proinde non obligant, vt pote de re illicita. Imo si hic animus de graui vindicta esset; graue esset peccatum; non solum contra charitatem proximi ob malum, quod illi vis; sed etiam contra religionem; eo quod nomen Dei altissimae ad te firmandum in proposito vindictae. Pueri autem iurantes accusare alios apud Magistros, & parentes, regulariter in hoc Iuramento solum venialiter peccant. Quia esto animo vindictae iurent, non est vindicta grauis. Idem est dicendum de Iuramento emisso a parentibus, heris, dominis castigandi filios, seruos, & famulos, non esse obligatorium. Quia regulariter animo vindictae emittitur. Sed quia vindicta grauis esse non solet, non excedit culpam venialem. Quod si animo correctionis hac Iuramenta castigandi vel denunciandi emissa sint, & appareat castigatio vel denunciatio correctioni expedire; pro qualitate conuenientis, ad hunc finem obtinendum, obligabit Iuramentum. Ratio tamen, vel nunquam obligatio grauis est; imo sepe est nulla. Quia ex denunciatione vel castigatione sic promissa, & executioni mandata frequentiter maiora incommoda nascuntur, quam utilitates. Adde si delinquens emendatus sit, vel paratum correctioni se ostendit; Iuramentum poenitionis, & denunciationis cessat. Quia videtur factus sub hac tacita conditione, nisi delinquens se correxerit. Hac tradunt Lessius *lib. 2. de iustitia c. 42. dub. 4. n. 22. circa med.* Sanch. *lib. 3. sum. c. 9. n. 16. & 17.*

§. IV.

De Iuramento a medicis praestito mendandi infirmos, vt confiteantur.

S V M M A R I V M.

- 1 Quid in hac re Pontifices statuerint.
- 2 Quae infirmitas esse debeat, vt medicis teneantur moueri infirmos? Quid sentiat Nauarrus?
- 3 Quid tenendum?
- 4 Qualiter monito ante omnia fieri debeat?
- 5 Quomodo obligentur medici non visitare infirmum, nisi de confessione facta constet.
- 6 Quid de *supradicto Iuramento* sententiam sit, speculata consuetudine.

1. EX praecipto Pij quinti omnes medici, cum eis facultas mendandi conceditur, praestare teneantur Iuramentum,

tam, monendi infirmos, vt confiteantur. Dubium aurem est; non qua ratione hoc iuramentum sit licitum; cum aperitum sit licitum, & honestum esse; sed qualiter illo obligentur.

Pro quo supponendum est, Innocentium tertium in *c. cum infirmis, de parit. & veniss.* districte precipere medicis corporum, vt cum eos ad infirmos vocare contingerit, ipsos ante omnia moneant, & inducant; vt medicos aduocent animarum, vt postquam fuerit infirmo de spiritali salute prouisum ad corporalis medicinae remedium salubrius procedatur. Quod decretum innoauit, & aggregauit Pius quintus in quadam constitutione, quae incipit. *Super gregem dominicum* edita anno domini 1566. die octaua Maij Pontificatus sui anno primo *ibi*. Namque precipit medicis ad infirmos in lecto iacentes vocari, vt eos ante omnia moneant de confessione facienda; neque tertio die eos visitent; quin eis coacti per scriptum confessoris confessionem esse factam, & subdit Pontifex. De horum exacta obseruatione iuramentum debere medicos praestare; cum facultas eis conceditur medendi. Violantibus vero hoc decretum, graues penas imponit, scilicet infamia & priuationis gradus doctoratus, vel licentiarum, quo insigniti fuerint; & insuper vt multentur pena pecuniaria arbitrio ordinariorum, vltra penas assignatas in *de. ap. cum infirmis*.

2. Praecipua difficultas huius legis est. Quae infirmitas esse debet, ad cuius curacionem medici procedere non possunt; quia infirmum moneant de confessione facienda? Plures Doctores censent solum esse infirmitatem periculum vitae inducentem. Sic Nauarr. *c. 25. num. 61.* Gratias *1. p. decision. lib. 3. cap. 14. n. 7.* Manuel. *1. tom. sum. c. 246. sine*, quod periculum solum contingit, (inquit Rosella verbo *medicus*, *num. 3.* & *ibi Angelus num. 9.* quando ratione eius tenetur aeger praecipuo diuino non confessionis, mouentur; quia seculo hoc graui periculo etiam medici timorati non admonent infirmum de confessione facienda; saepeque in febribus malignis vno vel alio die medicinas applicant; quin hanc monitionem praemitant. Non igitur intelligi debet de infirmitate quacumque graui, & periculosa; sed de ea, quae proximum periculum avertit.

Sed aduersus supradictam sententiam obstant verba Textus in *supradicto, cap. cum infirmis*, *ibi*. Praesenti decreto statuimus, & precipimus. Iunctis his, quae dicit Pius quintus in sua constitutione, se nolle hoc tam salubre praecipuum vlla temporis praescriptione aboleri. Quae denotant nouum praecipuum facti, medicisque obligant ad aliquid aliud vltra obligationem, quam habent ex iure diuino, quae nulla temporis praescriptione aboleri potest. Constatque ex ratione decidendi *cap. cum infirmis*, quae est; ne cum infirmi admonentur, existiment, se iam esse in periculo, & afficiantur tristitia; ac proinde facilius mortis periculum incurant. Supponit ergo Pontifex debere monitionem fieri, antequam in hoc periculum deueniant. Si igitur solum obligentur infirmos admonere; cum infirmi in periculo mortis proximum incidunt, & praecipuo diuino confiteri tenentur: Sane quicumque esset admonitus, intelligeret in periculo proximo mortis esse; ac proinde in desperationem salutis incidere posset, quod Pontifex vitare intendit.

3. Propter haec Sanchez *lib. 3. in Decalog. c. 16. n. 7.* Suarez *4. tom. in 3. p. disp. 35. sect. 3. num. 4.* affirmant sufficere infirmitatem, quae ex se lectum petat etiam si periculum proximum mortis non imminat. Idem sentit Caietanus *sum. verbo medicus, ad finem*. Fabiana verbo *medicina quaest. 12. num. 17.* Syluester verbo *medicus, quaest. 3. d. 3.* Bonacina *tom. 2. disp. 4. quaest. 1. de iuramento p. 16. num. 10. & in fine*. Et mea quidem sententia est explicatio germana Textus, & fini Pontificis conuenientissima: ac proinde retineamus. Aduerto tamen non esse opus, vt medicus per seipsum infirmum moneat; sufficienter satisfacit, si moneat per interpositam personam.

4. Secundo addit in supradictis decretis. Vt haec monitio ante omnia fiat. Quod qua ratione intelligatur, variant Doctores. Nam Officinis, Ancharanus, Ioannes Andreas, & Abbas in dicto *cap. infirmis* & Syluester verbo *medicus q. 3. d. 2.* Existimant monitionem non solum applicationi medicinarum praestendam esse, sed etiam conuentioni de salario praestando, subditque Syluester & Rosella medicos omittentes monitionem priuatos esse iure exigendi salarium, postquam ab illis reperti. Quia contra legem recipiunt, & tanquam contra legem receptum pro infecto haberi debere iuxta *legem non dubium, Cod. de legibus*. Ceterum haec sententia rigida est, nec videtur probanda. Nam de salario potest esse conuentio, antequam infirmitas nota sit, monitio autem ad confessionem necessario debet subsequi infirmitatis noticiam. Non igitur conuentioni salarij esse necessarium praemittenda monitio. Deinde probandum non est, quod tradunt Rosella, & Syluester. Nam esto obligentur medici ante conuentionem de salario, moneat infirmos, & monitionem omiserint; non obinde priuati sunt iure exigendi salarium; neque ab illis reperti potest tanquam male acceptum. Quia petitio salarij secundum se non est illis prohibita; ad summum est prohibita petitio salarij, & conuentio ante monitionem. At sic prohibi-

ta peti, si de facto petantur, restituenda non sunt. Neque obstat *lex non dubium*. Nam intelligenda est de iis, quae directe legi aduersantur; non de iis, quae solum aduersantur in quadam circumstantia, vt in praesenti. Petitio namque salarij non aduersatur legi, sed petitio ante monitionem; ac proinde petitio sustinenda est; tamen monitio praemissa non fuerit. Quapropter cum Pontifex dixit monitionem ante omnia praemittendam esse; exillimo, id solum voluisse, vt ante omnem medicamentorum applicationem monitio praecedat. Sic Nauarr. *sum. c. 25. num. 61.* Sanchez *d. lib. 3. sum. cap. 16. num. 4.*

5. Tertio addit Pius quintus, ne elapso tertio die a monitione medici visitent aegrotum; quin eis coacti per scriptum confessoris, fuisset confessum; nisi confessorius ex rationabili causa longius tempus concedendum iudicet. Quod decretum, ne videatur charitati contrarium quae obligat etiam obstinatis fauere, cum est periculum moris; dicendum est, Pontificem solum velle, ne medici visitent aegrotum reuocentur conficere in penam suae obstinationis, quando non est probabile periculum, vel moriendi, vel aggravandae infirmitatis ex desertione. Nam si hoc probabile periculum sit, credendum non est Pontificem obligare voluisse medicos, ad sic deserendum infirmos, cum id contra charitatem esse videatur. Suar. *d. tom. 4. in 3. p. disp. 35. sect. 3. num. 5.* Sanchez *lib. 3. in Decal. cap. 16. num. 10.*

6. Haec dicta sint spectato iuris rigore. At si consuetudinem spectemus; existimo in Hispania hoc decretum consuetudine derogatum esse. Videmus namque medicos timoratos visitare infirmos graui morbo affectos, quin de confessione facienda moueant, quo vsque periculum mortis vident imminere; neque exigunt testimonium in scriptis de confessione facta; neque penam illo decreto lae imponunt. Quocirca cum iuramentum faciunt medici de seruando decreto Pij quinti, intelligi debet. propterea decretum vsu receptum est. Sic Suarez & Sanchez *supra*.

§. V.

De iuramento decurionum, scribarum, & aliorum iudicum.

SUMMARIUM.

1. Decuriones quod iuramentum emittant.
2. An obligentur peccata publica inquirere? Aliqui affirmant, probabilius est oppositum.
3. Quid de obligatione seruandis secretum.
4. Quid de iuramento scribarum seruandi taxam a Rege praescriptam.
5. Quid si taxa sit consuetudine derogata? verius est non obligari.
6. Iurans seruare statutum alicuius collegij religionis, &c. obligatur eo genere obligationis, quo obligantur statuta.
7. Quid de iuramento aliorum iudicum.

Curum est, omnia haec iuramenta licita, & obligatoria esse, & Republicae conuenientia. Solum est dubium, qualiter iurantes illis teneantur.

1. Decuriones namque vulgo Regidores Iurandos iuramentum emittunt, tum seruandi secretum earum rerum, quae in consistorio tractantur, tum prospiciendi bono communi Republicae, & manus suam fideliter obeundi.

2. Quo iuramento facto censet Petrus Nauarra *lib. 3. de reformatione cap. 3. sub 3. num. 20.* Manuel Rodriguez *2. tom. sum. cap. 28. num. unico in 4. interrogat.* Supradictos decuriones obligatos esse sub mortali, inquisitionem facere de peccatis publicis, verbi gratia. An sint publici concubinarij; an sint mensae expositae ad ludum, mulierculae medicarices, maleficae; iurgia; odia; & alia similia; quae rempublicam inficiunt; & facta inquisitione obligatos esse denunciare iudici, vt remedia adhibeat. Quod si in tali denunciatione, aut inquisitione notabiliter negligentes fuerint, affirmant supradicti Doctores, eos petitorij mortalis teos fore. Quia & ratione officij & iuramenti ad haec munera praestanda obstringuntur.

Ceterum Doctissimus Thomas Sanchez *lib. 3. in Decalog. cap. 14. num. 16.* Affirmat se consuluisse penitissimos aduocatos Regiae Cancellariae Graenaten. Ib. que omnes vnanimi consensu respondisse, decuriones seu Regidores ex proprio officio solum teneri prospicere bono publico, & temporalis Republicae, quale est, vt populus recte prouideatur, praemia rerum venialium non sint excessiua, ne ministri publici iniuriam ciuibus faciant, neve grassentur latrones, sed viae publicae sint tuta, & si forte alicubi pestis sit, ciuitas custodiatur, &c. Non tamen tenentur ex suo particulari officio, neque ex iuramento alia peccata publica inquirere, & denunciare. Cui sententiae ipse Sanchez libenter assentitur cum Auedo in curia Pisana *lib. 2. cap. 3. n. 1.* Et mihi placeat; tum quia praepcepta non sunt multipli-

canda ubi clarè de illis non constat; tum quia forma Iuramenti, quam præstant iij. Decuriones, nec verbum continet, ex quo appareat, obligatos esse, hæc peccata publica inquitere, & denunciare.

3. Quoad obligationem verò servandi secretum, constat ex iis, quæ diximus præcedenti disp. punct. 6. pro materia qualitate obligari. Sic enim quæ in confessorio tractantur, manifestata non præiudicant notabiliter bono communi, aut alicui tertio; non excedit culpam venialem eorum manifestatio. Sanchez *ditto cap. 14. num. 5.*

4. Insuper scribæ, Procuratores aliique officiales Iuramentum emittunt servandi taxam sibi à Rege præscriptam. Vulgo *el arancel*, quam multi clamant esse magna ex parte consuetudine derogatam in cuius confirmationem allegant pretia rerum post illam taxam notabiliter excrevisse; ita ut se suamque familiam sustentare non possint, si taxam servent. Cæterum his nunquam acquiescere potui: plures enim scribas consului, an sufficienter se sustentare possint ex officio servando taxam, si ipsis committerentur negotia, quæ possent expedire, & ab illis responsum accepti, optimè posse. Quæ ergo æquitas & iustitia postulat defectum negotiorum augmento pretij suppleri; & velle ex vno solo litigante accipere, quæ à pluribus accepturus eras? Præterea ab observatione taxæ excusari non potes nisi ob consuetudinem contrariam. At vsquemodo nulla est talis consuetudo. Nam si aliqui taxam excedant, clam accipiunt; nec Respublica consentit. Quomodo ergo allegare contrariam consuetudinem potes? Item omnibus iis officialibus mandatum est, ut in sine cuiuslibet scripturæ apponant salarium pro illa acceptum. Si ergo abundans accipientes dimittunt proponant, clarè ostendunt excessum à Republica non permitti. Quo ergo titulo illum habere possunt?

5. Sed gratis admisso taxam esse iniustam, vel consuetudine derogatam esse; est dubium, an ob Iuramentum de illa servanda sis obligatus illam servare: ita ut periturus exitas, si taxam violes?

Videtur affirmatiuè respondendum. Quia illud Iuramentum est de re honesta, & licita, & cedente in utilitatem litigantium, & bonum Respublicæ. Nihilominus censo te illo Iuramento non astringi; non quia ad illud servandum, te obligare non poterat; sed quia censendus es te non voluisse obligare. Cum enim aliquam legem servandam iuras; iuras eam servare eo modo, quo recepta est, & sub ea obligatione. Quia iuramentum est legi accessorium, & eius obligatione vis, obligationem legis firmare. Si igitur lex nullam inducit obligationem; quia est derogata, aut solum obligationem leuem, Iuramentum de illius observatione eandem, vel nullam obligationem habebit. Et ita loquens de Scribis tradit Sanchez *lib. 3. summ. cap. 14. num. 14.*

6. Hinc fit iuramentum servare statuta alicuius Collegij, Universitatis, religionis astringi virtute Iuramenti, eo genere obligationis, quo statuta obligant. Vnde si statuta non obligant ad culpam, sed ad penam subeundam, ut frequenter fit in communitatibus, Iuramentum de illis servandis nullam inducit obligationem. Si verò statuta obligant ad culpam mortalem vel venialem pro gravitate materiae; Iuramentum eandem obligationem habebit. Quia censetur emissum sub ea conditione & obligatione, quam habet statutum. Sic aliis relatis docet Sanchez *lib. 3. summ. cap. 14. num. 2. Salas de legibus disp. 15. sectione 11. num. 19. Bonacina tom. 2. disp. 4. quest. 1. de Iuramento punct. 16. num. 6. vers. septimo, & sequentibus.* Et continetur manifestè ex Clementina 1. §. *omnibus* igitur *vecl. d. claramus, de verborum significatione.* Vbi ex voto servandæ regulæ fratrum minorum non arctantur religiosi ad novam culpam in iis, in quibus regula ad nullam culpam religiosos astringit.

7. Ex hac doctrina colligere potes; qualiter alij iudices ordinarij, & delegati obligentur servare ea, quæ ingressu sui officij iurant; spectandum namque est; an secluso Iuramento lege naturali vel postiva ea servare obligentur; & pro qualitate illius obligationis erit obligatio Iuramenti. Si autem secluso Iuramento nulla astringuntur obligatione; ex vi Iuramenti eam non accipiunt. Quia Iuramentum (ut sæpe dictum est) easdem condiciones, restrictiones, & exceptiones habet, ac habet actus, super quo interponitur, ut latè probat Guiter. *de Iuramento c. 37. & 38.*

§. VI.

De Iuramento facto contra prius Iuramentum, votum, seu promissionem qualiter obliget.

S V M M A R I V M.

1. Explicatur qualiter secundum Iuramentum priori adversari possit.

- 2. Secundum Iuramentum adversum priori solum in actu iurandi obligationem inducit, si sit materia honesta.
- 3. Si secundum Iuramentum priori adversetur in materia iurata, non obligat.
- 4. Hic intelligendum est casu, quo primum Iuramentum obliget eo tempore, quo secundum emittitur.
- 5. Non sufficit primum Iuramentum successu temporis obligare.

1. **D**upliciter secundum Iuramentum priori adversari potest. Primum adversari potest in actu iurandi. Secundum in materia iurata. Exemplis rem declarabo: iurasti, promissisti, votiisti nullum Iuramentum emittere superiore inconsulto; emissisti Iuramentum inconsulto superiore. Hoc Iuramentum priori Iuramento adversatur in actu iurandi, ut de se constat; sed non in materia iurata. Quia materia huius secundi Iuramenti priori Iuramento non erat promissa. Secundò adversari potest secundum Iuramentum priori in materia iurata; necpe si post Iuramentum factum de castitate servanda, promissisti sub Iuramento puellæ coniugium; & materia huius secundi Iuramenti contraria est priori promissioni.

2. Quando ergo secundum Iuramentum priori solum adversatur in actu iurandi, & non in materia iurata. Secundum Iuramentum si aliis de re licita sit, obligationem inducit. Ratio est: Quia hoc Iuramentum est illicite fuerit emissum; non tamen est de re illicita. Ergo obligat debet. Quia ad obligationem iuramenti non attenditur, an licite iuraveris, sed an licitum sit, quod iuras. Et declarari potest in Iuramento blasphemio, aut sine animo implendi, quod obligationem inducit, si de materia honesta emittatur; tamen illicite fuerit emissum. Idem est in Iuramento solvendi vras aut mutuum petium absque necessitate, quod Iuramentum servandum est, quamvis fuerit illicite emissum. Sic Panormitanus in *cap. cum contingat de iurando, numero 6. Molina Iuliana tractat. 2. de iustitia, disput. 580. pag. 1846. Suarez tom. 2. de Religione lib. 2. de Iuramento cap. 24. num. 2. & 3. Sanchez lib. 3. summ. c. 6. num. 12.*

3. Quod si Iuramentum secundum in eius materia, seu promissioni; nequaquam potest obligationem inducere, utpote de re omnino illicita. Illicitum namque est, violare Iuramentum, votum, & vae validam promissionem. Non igitur obstringi potes iuramento, ad hanc faciendam violationem. Quia iuramentum non est vinculum iniquitatis. Et in hoc sensu dicitur in *e. quanto de iurand. iuramentum illicitum obligatorium non esse. Illicitum inquam, non ex parte cause extrinsecæ viciantis iuramentum sed ex parte obiecti, seu materiae iuratae. Quia cadit supra materiam prohibitam. Exempli doctrina illustratur. Si post votum castitatis promittas feminæ matrimonium, nulla est promissio, etiam iuramento firmata sit. Ut definitur *cap. vultus, qui clericus, vob. venit.* Item promissisti alicui coniugium, non poteris alteri te sub Iuramento obligare. *cap. sicut de sponsalibus, & ita tenent multus relatis Couart. de pactis 2. p. §. 2. num. 4. verlicarum & 4. decret. 1. p. cap. 51. num. 6. Sanchez lib. 1. de sponsalibus disp. 30. n. 2. & lib. 3. sum. cap. 9. n. 26. Suarez lib. 3. cap. 19. n. 10. Bonacina tom. 2. disp. 4. q. 1. punct. 6. num. 1.**

4. Verum ut secundum Iuramentum in materia iurata contrarium sit priori iuramento, voto, seu promissioni, & obligationem non inducat; debet primum Iuramentum, votum, seu promissio obligare tempore, quo secundum emittitur. Alias si primum Iuramentum votum seu promissio eo tempore obligatoria non sunt, secundum Iuramentum illis non potest esse contrarium, Quia verè non sunt, & consequenter obligationem habet si de materia licita emittatur. Ut expressè definitur, *cap. Tuas nos de primero de iurando.* Vbi cum quidam monachi percipientes pensionem in beneficiis constitissent clericos præteratos iurare matrem solita pensionem soluturos contra canonicas sanctiones, & postea Episcopus illos instituens iurare mandavit, quod antiquam pensionem, & solitam non augebant. Hoc posterius Iuramentum, (inquit Pontifex) quia ratione & Lateranensis concilij auctoritate iuratur, primo præiudicat; id est, contra primum Iuramentum vires obtinet; eo quod primum non obligat. Sic Gloss. *ind. cap. Tuas nos & Doctores supra relati.*

5. At si primum Iuramentum votum, seu promissio obligent eo tempore, quo secundum Iuramentum emittitur, secundum Iuramentum nunquam inducet obligationem; tamen si successu temporis primum Iuramentum, votum, seu promissio desinant obligare, eo quod relaxentur, vel à parte remittantur. Quia non firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non subsistit. Regula non firmatur de regula iur. in 6. & regula. Quod ab initio f. eodem. Quia ratione in *cap. quidam de converso. contingat.* Dicitur virum profitemem in monasterio iurata uxore; etiam illa moriatur, non teneri redire ad monasterium. Quia votum non fuit validum, & in *cap. placet nobis eodem tit.*

iii. mulier professionem fecit ignorans maritum vivere, illo tamen mortuo non cogitur ad monasterium redire. Quia emilla fuit tempore inhabili, & non consuevit tempore habili, vt ex communi sententia docet Abbas ibi num. 4. Suarez d. lib. 2. cap. 19. num. 16. Sanch. lib. 11. de sponsalib. disp. 50. num. 6. Quamuis Nauaricus cap. 12. num. vic. & Couarr. 4. Decret. 1. cap. 4. §. 1. num. 10. contrarium videantur sentire, sed absque fundamento.

PUNCTVM VIII.

Qualiter Iuramentum de materia per legem prohibita obligatorium esse possit.

SVM MARI VM.

- 1 Proponitur dubitanti ratio.
- 2 Iuramentum de materia prohibita per legem naturalem, diuinam, aut canonicam obligatorium non est.
- 3 Item nec Iuramentum de materia lege ciuili prohibita ob bonum publicum.
- 4 Neque item obligat Iuramentum de materia lege ciuili prohibita bonum singulorum ciuium spectante si lex obliget ad culpam.
- 5 Vnde hoc cognoscendum sit? Proponitur sententia Bartoli, & examinatur.
- 6 Quid sentiat Sanchez.
- 7 Quid tenendum sit.
- 8 Iurans renuntiare beneficium, ad cuius titulum fuit ordinatus, non obligatur, nisi habeat aliam unde viuat.
- 9 Quid dicendum de iuramento soluendi pecuniam in sponsalibus appositum.
- 10 Quibus sponsalibus prohibita est pars appositio.
- 11 Resoluitur questio.
- 12 Iuramentum, de non renouando testamento, obligatorium est.
- 13 Non obligat iuramentum, soluendi ea, quae ludo ad creditum sunt lucrata.
- 14 Quid de iuramento factio à prodigo, cui interdicta est bonorum administratio.
- 15 Nullum est iuramentum alienandi bona si alienatio nulla sit.

1. Videtur impossibile, iuramentum de materia per legem prohibita obligare posse. Quia obligare ad legis transgressionem, quod est turpe & inhonestum. In contrarium autem est Textus in cap. cum contingat, de iurando, & cap. licet mulieres eodem tit. in 6. & cap. 2. de pactis lib. 6. in quibus alienationes fundi dotalis alias prohibita valent iuramento appposito. Et in Authen. Sacramentum puerorum, Cod. si aduersus venditionem. Deditur seruanda esse iuramenta minorum super contractus suarum rerum, tamen si aliquin sint prohibiti contrahere.

2. In hac re certum est, iuramentum de materia prohibita per legem naturalem, diuinam, & canonicam obligatorium esse non posse. Quia esset de re mala, vel saltem impeditiua maioris boni quod dixerim. Quia sunt aliquae leges canonicae, quae proprie vim legis non habent; sed cuiusdam directionis, & rectae gubernationis. Haec sunt plurimae religionum constitutiones, quae licet ad culpam non obligent, conducunt maxime perfectioni consequenda; & quae de causa qui illas transgredi iuraret, iuraret à recta perfectionis via abstinere. Non igitur tale iuramentum esse potest obligatorium. Et ita vt indubitatum supponit Suar. tom. 2. de Relig. lib. 2. de iuram. cap. 20. num. 2.

3. Deinde certum est, Iuramentum contrarium legi ciuili disponenti de materia pertinente ad bonum publicum, nullo modo obligatorium esse posse. Quia harum legum transgressio est culpa mortalis. Sed iuramentum esse non potest iniquitas vinculum. Ergo non potest ad harum legum transgressionem obligare. Praeterea iuramentum non potest obligare in praedictum tertij. Capite cum contingat, in fine de iurando, capite quamuis pactum de pactis, in 6. At iuramentum, contrarium materiae in commune bonum ordinatae, vergit in praedictum tertij, scilicet communitatis; non igitur potest obligare. Haec enim ratione iuramentum, quo Clericus iuraret, se renunciatum privilegio fori vel contrauentum renunciationi factae est illicitum; quia est contrarium materiae in commune bonum ordinatae; nempe privilegio statui clericali concessio non iudicandi à Layca potestare. Sic tanquam certum tradunt alijs relatis Rebellus de iusticia 2. part. lib. 5. quest. 7. sect. 3. num. 15. & num. vltim. Thulcius tom. 4. verbo iuramentum conclusio 500. num. 18. Suar. tom. 2. de

Relig. lib. 2. cap. 26. num. 4. & seqq. Sanch. lib. 3. sub cap. 9. num. 34.

Hinc fit si iuramentum praestes, de extrahendis è ciuitate mercibus, armis, alijsque rebus prohibitis, de excedendo taxam rerum venalium, & similia, nullam habere obligationem. Quia rem iniquam iurasti bono communi praedicticem. Vnde tam in Iuramento, quam illius executione peccatum committeres. Sic relati Doctores.

4. Praeterea certum est, iuramentum contra legem ciuilem disponentem immediatè de bonis, & actionibus suorum ciuiliu obligatorium esse non posse, si illa lex ciuilis obliget ad culpam, vt verè obligare potest. Ratio est clara; quia tunc iuramentum obligaret ad peccatum, quod nullatenus fieri potest. Basilus Legionensis lib. 2. de sponsalib. cap. 8. num. 30. Suar. lib. 2. cap. 20. 21. per tot.

5. Solum est difficultas vnde cognoscitur legem ciuilem disponentem de bonis, & actionibus suorum ciuium obligare, vel non obligare ad culpam?

Plures Doctores secuti Bartolum in lege si quis pro eo 57. in princ. num. 9. ff. de fideiussoribus, & Authen. Sacramenta puerorum, Cod. si aduersus venditionem, num. 15. Consentunt legem respicientem bonum priuatum, si dirigatur in personas, obligare ad culpam; ac proinde iuramentum illi contrarium non valere, secus si dirigatur in actum, prohibendo, ne fiat actus, vel factum irritando. Sic Cardinalis Thulcius tom. 4. verbo iuramentum conclusio 500. num. 21. & 22. & conclusio 528. num. 16. & 36. Valquez 1. 2. disp. 171. cap. 2. num. 13. Basilus Legionensis lib. 2. de marrimon. cap. 8. num. 36. Sed hanc distinctionem communiter Doctores impugnant, vt videre est apud Gutier. in Authen. Sacramenta puerorum, num. 36. Eo quod potius verbalis, quam realis esse videatur. Nam annullans contractum cum minore, sine debita solemnitate; tacitè prohibet minorem, ne absque illa solemnitate contrahat; prohibens enim effectum, prohibet & causam. Non igitur ex eo quod verba legis dirigantur in actum, vel in personam, sumi potest sufficiens signum obligationis. Basilus verò Legionensis lib. 12. de sponsalib. cap. 3. num. 36. Suar. lib. 2. de iuramento, cap. 20. num. 10. hanc impugnationem vt insufficientem rejiciunt. Iniquum enim, legem annullantem actum, non prohibere illum, sed ab illius prohibitionem abstinere, neque attendere, an fiat actus, vel non fiat, sed dato quod fiat, illum irritum, & nullum esse decernit, atque adeo fertur in actum non quoad obligationem; sed quoad valorem.

Ceterum ego non satis percipio, quomodo lex annullare actum possit; quin prohibeat efficiendum. Quae enim efficacior prohibitio, & interdictio actus esse potest? quam illius irritatio, & annullatio? Adde regulariter, leges annullantes actum ad personas diriguntur, vt patet in alienatione rerum immobilium facta à minore sine decreto iudicis, quae non solum irritatur, sed ipse minor sic alienatione prohibetur, lege siquidem, leg. non solum lege ad resoluendum, Cod. de praedijs minorum. Ergo illa distinctio Bartoli non est sufficiens.

6. Sanch. verò lib. 3. in Decalog. cap. 9. num. 35. Reprobata supradicta Bartoli distinctione hanc regulam statuit, quod lex ciuilis ordinatur immediatè in bonum priuatorum, & ipsorum fauorem, non obligat ad culpam, ac proinde iuramentum de re illa prohibita homini factum & in eius cedens utilitatem, obligationem inducit. Probat: quia haec lex, cum fit in fauorem priuati, non cogit illum, ne possit fauori facti per legem renuntiare; ac proinde non tam est lex, quam per nullio & priuilegium.

Sed neque ex hac regula adhuc quiescit animus. Vnde enim constat, legem disponentem de bonis priuatorum in fauorem boni communis immediatè non esse? Nam esto Republicae parum interfit, quod bona sint apud vnum, vel alium ciuem; & quae de causa prohibendo mulieribus alienationes fundi dotalis, & minoribus contractus absque debitis solemnitatibus, y deantur bonum priuatorum respicere, & in fauorem ipsorum disponente. At negari non potest, Republicae maxime interesse, ne mulieres indotatae existant; & ne minores in contractibus defraudari depauperentur. Ergo lex de his disponente censenda est potius in fauorem Republicae, quam cuiuscumque particularis disponente. Et confirmari potest argumento desumpto ex renunciatione patrimonij ad cuius titulum clericus sacris iniatus est, quod prohibetur renuntiare nisi habeat aliunde ex quo se sustentare possit. Quia licet haec lex disponat de bono particulari ipsius clerici, & in ipsius fauorem, quia tamen praecipue lata est in fauorem status Ecclesiastici, ne clerici depauperati emendicare cogantur, & viles fiant; ea de causa Iuramentum contrauentum tali legi nullam erit; & in legibus ciuilibus philosophari potest. Adde si leges disponentes de his bonis priuatorum vim legis non haberent; sed priuilegij in ipsorum fauorem concessi; quae causa est; quare secluso Iuramento non possint illis renuntiare? certe nulla allegari potest.

non ludendi, comprehendere velle ludum moderatum; Respondeo, ex fine quo motus es ad iurandum, hoc esse desumendum. Si enim iuramentum, fecisti intentione vitandi pecunie prodigalitatem, & iacturam (vt frequentius fieri solet) vel tixas, iurgia; iuramenta inconsiderata, aliaque mala; clarum est ludum moderatum sub tali iuramento non comprehendisse. Quia ex ludo moderato & honesto, illa mala non oriuntur; cessaret enim illius honestas, quoties illorum malorum periculum adesset, verum si ea intentione iurasti vt ludi delectatione careres, & temporis iacturam vitares vt sic ad grauiora negotia pertractanda, & diuinas res contemplandas expeditior existeres; absque dubio moderatus ludus tam in quantitate, quam in tempore; sub huiusmodi iuramento comprehenditur & obligationem inducet. Quia est iuramentum de perfectiori actu virtutis pertinente ad penitentiam vel religionem. Sic Sanch. *locis relictis*. At quia huiusmodi finis est nimis perfectus, regulariter non est præsumendus oppositus nisi clarè constet; & consequenter nec iuramentum non ludendi comprehendere ludum moderatum. Sanchez *lib. 1. de sponsalibus disp. 4. num. 4.*

5. Aduerte sub hoc iuramento non ludendi, ex quocunque fine factum sit, non comprehendit ludum per interpositam personam, cui pecunias tradis, vt nomine tuo ludas; tamen si ludentem aspicias. Quia proprie, & in rigore non ludis. Et cum iuramenti obligatio stricte interpretanda sit; non debet extendi ad hunc ludum mediatum, & remotum. Neque obicit ex huiusmodi ludo sequi eandem iacturam temporis, pecuniarum, ac si tu ipse luderes. Quia non est attendendum, an finis iuramenti concurrat; sed an sub materia promissa comprehendatur. Sanchez *lib. 3. in Decalog. c. 18. n. 7.* tamen si Bonacina *dit. disp. 4. q. 1. p. 7. 16. n. 5.* contradicat.

6. Ex fine quo motus es ad iurandum colligere debes qui ludus sit peccatum mortale; si enim ex fine illo perfecto carendi ludi delectatione & vitandi iacturam temporis iurasti, spectandum est potius tempus infumpeum quam quantitas, quia magis præiudicat fini iuramenti, si enim vitas duas horas infumeres, tamen modicam ludere quantitatem, mortaliter peccares è contra vero si breui tempore ludo vacares, notabilem quantitatem exponeres, venialiter tantum peccares. Sanchez *lib. 3. in Decalog. c. 18. num. 9.* Si vero finis fuit vitare iacturam pecuniarum, & prodigalitatem ex quantitate pecuniarum expostis, & non ex tempore desumenda est grauitas culpæ, vt de se constat. Est tamen maxime aduertendum, quantitatem, quæ respectu vnus est modica, respectu alterius grauis, & grauissimam esse. Equitè enim diuisi & nobilissimo modica quantitas censeri debet, quod vno vel altero die tria vel quatuor scuta aurea ludendo infumar, quæ si operarius infumet, grauem quantitatem consumpsisse censendus est.

Deinde ex supraddicto fide iuramenti colligere debes; an possis ludere nomine alieno? Si enim tibi constat, mortuum fuisse ad iurandum, ne tempus tereres inutiliter, clarum est ludum nomine alieno comprehendit cum ad huiusmodi finem per accidens sit, quod nomine proprio vel alieno ludas; & ex alia parte verè, & proprie ludis. Sanchez *lib. 3. sum. cap. 18. n. 6.* Idem est si ob vitandas domesticas discordias, & tixas ortas ex eo, quod detentus in ludo, seruo domum venias; tuoque mueri non fatiscias; iuramentum non ludendi præstitisti; nequaquam nomine alterius ludere poteris eandem rationem. Quia hic ludus & sub materia, & sub fine iuramenti est comprehensus. Sanchez *supra*; verum si ob vitandum rei familiaris iacturam, iurasti non ludere, ludus pecuniarum alienæ non est comprehensus sub iuramenti fine; imò neque etiam hic ludus videtur comprehensus; quando finis iuramenti fuit, vitare inconsiderata iuramenta, blasphemias, discordias, tixas, & similia. Quia regulariter hæc mala ex iactura pecuniarum proprie, & non alienæ nascuntur. Sanchez *dit. lib. 3. in sum. cap. 18. n. 6.*

7. Verum si iuramentum non ludendi sub aliqua determinatione præstes, nempe non ludendi cum hac persona determinata. in hac domo, hoc ludi genere; & liber maneat ad ludendum cum aliis, & in aliis domibus aliusve ludi generibus; spectare debes finem, quo motus es ad iurandum, vt inde obligationem colligas. Si enim finis honestus fuit. Quia intendis vitare specialem occasionem, quæ tibi ex illo genere ludi; vel cum illa persona; aut in domo prouenit, amittendi tempus longum, magnam pecuniarum quantitatem; aut rixandi; facit iuramentum illud obligat, dum talis occasio perseuerat. Quia illo euentu non est iuramentum de re indifferenti, & vana, sed honesta, & viri. At si finis iuramenti malus fuit; eo quod in vindictam & in signum malæ voluntatis iurasti non ludere cum hac persona, vel in hac domo &c. Nequaquam iuramentum obseruandum est. Quia non debet assumi, vt fomentum iniquitatis. Idem est si iurasti ob finem vanum, & superstitiosum; eo quod credebas omnia tibi cum tali persona, aut in tali persona, aut in tali domo, aut illo ludi genere infeliciter euenire, & aduersarium esse bene fortunatum. Absentia enim à ludo ob illum finem, superstitio est, non ergo potest esse iuramenti materia. Sic. Nauar. *c. 12. n. 28.*

Ferá. de Castro Sum. Mor. Pars III.

fine. Sor. lib. 7. de iustitia q. 1. art. 3. ver. ijs. demum. Man. 2. tom. sum. cap. 9. n. 6. Sanch. lib. 3. in Decalog. c. 18. num. 9. Bonacina tom. 2. sum. disput. 4. punct. 4. num. 2.

§. II.

De iuramento non mutuandi, nec fideiubendi, nec emendi auctori pretio, nec vendendi minori.

S V M M A R I V M.

1. Communis sententia defendit iuramentum non mutuandi & non fideiubendi non obligare.
2. Explicatur supraiacta communis sententia, spectandum esse finem iuramenti.
3. Deinde spectanda est forma iuramenti.
4. Deinde spectanda est persona, quæ hoc iuramentum præstat.
5. Iuramentum non emendi auctori pretio, nec vendendi minori obligatoria non sunt.

1. Communis sententia est; iuramenta non mutuandi nec fideiubendi, irrita esse, nullamque obligationem parere. Sic. Abbas in *cap. si verò de iuramentis* 9. Couar. de *pañis*, l. p. §. 6. n. 7. Nauar. c. 12. num. 16. Guicierrez de *iuramento* l. p. cap. 72. n. 5. Sanch. alios referens *lib. 4. de voto cap. 9. num. 18.* Suar. *lib. 2. de iuram. c. 17. n. 11.* Ratio est hæc: Quia mutare, & fideiubere, opera sunt misericordiarum & charitatis, & aliquando ex precepto. Ergo iuramentum de illis non præstantis non potest esse de re licita & honesta.

2. Hæc tamen communis sententia explicatione indiget. Debet namque in his iuramentis spectari, tum finis, tum forma iurandi, tum persona quæ iurat. Quia ex illis valor vel nullitas iuramenti colligendus est. Moueri enim potes in his iuramentis ob honorem Dei, ob utilitatem propriam, ob alienam. Si moueris ob utilitatem propriam, ob alienam. Si moueris ob honorem Dei; clarum est, hæc iuramenta absolute facta irrita esse. Siquidem sic facta non cedunt in eius honorem; cum obstant operibus præcepti, consilij & pietatis. Si ob commoditatem propriam, ne scilicet ex mutuatione & fideiussione grauem rei familiaris iacturam patiaris, vt sæpe contingit, motus fueris ad iurandum, non mutuarè, nec fideiubere; fateor finem esse honestum; sed quia generaliter loquendo maius bonum est, mutuarè & fideiubere. Præcipue cum aliqua non leuis necessitas proximi vrget; ideo, existimo, neque in hoc casu obligatorum esse iuramentum, non mutuandi, non fideiubendi, vt pote quod priuat maiori bono. Sic expresse Suar. *dit. lib. 2. cap. 17. num. 12.* Si verò iuramentum, non mutuandi neque fideiubendi præstitisti in gratiam, & utilitatem tertij, nempe filiorum creditorum, aut vxoris; distinguendum est, ante illorum acceptationem vel post illam: Antè acceptationem reuocare iuramentum pro libito potes. Quia sequitur promissionis naturam, quæ vires non habet antequam sit acceptata ab eo, in cuius gratiam facta est. At post acceptationem tenet iuramentum, & seruandum est in omnibus illis casibus, in quibus, mutuatio, & fideiussio obligatoria non sit. Quia iuramentum in utilitatem tertij factum, & ab eo acceptatum seruandum est, quoties seruari potest absque dispendio salutis æternæ, nisi ille tertius remittat. Sic Suar. *dit. lib. 2. de iuram. cap. 17. n. 12.* Sanch. *lib. 4. sum. c. 8. n. 18.*

3. Deinde spectare debes formam iuramenti. Nam si iuramentum, non mutuandi non fideiubendi fuit emissum non absolute, sed sub hac restrictione, & conditione; nisi examinatione facta, & consilio sumpto videris expedire, iuramentum tenet. Quia hoc iuramentum non prohibet mutuum & fideiussionem absolute, sed mutuum & fideiussionem inconsideratam. Quod bonum est. Negari namque non potest, salubre consilium esse, his actionibus mutuandi aut fideiubendi examen, & considerationem præmittere; an expediens sint. Siquidem ob defectum huius examinis plures iacturam rei familiaris patiuntur, litibus implicantur, & inimicitias contrahunt. Iurare ergo non mutuarè, neque fideiubere absque hoc examine, bonum est, & honestum. Ergo tale iuramentum obligat. Sic. Sotus *lib. 7. de iustitia quest. 1. art. 3. dub. 2. circa 5. conclusio.* Man. 2. tom. sum. cap. 9. n. 13. Petrus de Ledesma. 2. tom. sum. *tra. 10. cap. 2. dub. 5. Arag. 2. 2. q. 88. a. 2. dub. 2. circa 5. conclusio.* Sanchez *lib. 4. in Decal. cap. 8. num. 18.*

4. Rectius spectanda est persona quæ hoc iuramentum non mutuandi, non fideiubendi emittit; an clericus sit; Nam clericis in sacris interdicitur est fideiussio pro Laicis, nisi in casu necessitatis. *cap. te quidem*, 11. q. 1. ibi ne fideiussor existat, & *cap. 1. de fideiussoribus*, ibi, clericus fideiussionibus interueniens abiciatur, idest abiciatur, ab Ecclesia vel clerico vel fideiussione. Consentit *lex. 45. tit. 6. parit. 1.* Credo tamen non esse peccatum mortale vna, vel altera vice Pro Laico fideiubere,